Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Postimees

EK(b)P Tartu Linna ning Tartumaa Komiteede ja Tartu Linna ning Tartumaa Töörahva Saadikute Nõukogude Täitevkomiteede häälekandja

Nr. 170 | Teisipäeval, 24. juulil 1945 | Hind 20 kop.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile
Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule
Eestimaa Kommunistliku (bolshevike) Partei Keskkomiteele

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee tervitavad Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töölisi, talupoegi ja haritlasi ühenduses nõukogude võimu kehastamise viienda aastapäevaga Eestis.

Viis aastat tagasi tegi eesti rahvas lõpu rahvavaenulisele režiimile omal maal ja üldise, otsese, ühtlase ning salajase hääletamise teel kinnitas üksmeelselt Eesti NSV astumist Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu. Eesti rahva rahuliku loova töö katkestas saksa fašismi veriste hordide sissetung Nõukogude Eesti piiridesse. Saksa imperialistid likvideerisid eesti rahvuse ja püüdsid eestlasi oma orjaks teha. Saksa fašistlike röövvallutajate võimutsemisaastad olid kõige tumedamad leheküljed eesti rahva ajaloos.

Eesti rahvas võitles mehiselt vihatud vaenlase vastu. Punaarmee väeosades ja partisanirühmades näitasid end eesti rahva pojad ja tütred vaprate võitlejatena meie Kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest. Võitluses põliste eesti rahva vaenlastega, saksa röövvallutajatega, kattis Eesti Kaardiväe Korpus oma võitluslipud lahingulise kuulsusega. Punaarmee purustas hitlerlikud hordid ja lõi saksa röövijad Nõukogude Eestist välja. Suure vene rahva abiga pääses eesti rahvas igaveseks saksa fašistlikust ikkest ja sai tõelise vabaduse ning rahvusliku sõltumatuse. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töörahvas hakkas bolševike partei juhtimisel innukalt taastama tööstust, põllumajandust ja kultuuri NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee on kindlas veendumuses, et eesti rahvas jääb ka edaspidi ustavaks nõukogude rahvaste vennalikule sõprusele, ravib kiiresti haavad, mis on löödud saksa fašistlike röövvallutajate poolt tema majandusele ja kultuurile, ja tugevdab edukalt meie Nõukogude Kodumaa sõjalis-majanduslikku võimsust.

ÜK(b)P KESKKOMITEE
NSV LIIDU RAHVAKOMISSARIDE NÕUKOGU

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu Presiidiumile

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu Presiidium tervitab soojalt Eesti NSV töölisi, talupoegi, intelligentsi ja kõiki töötajaid Eestis nõukogude võimu kehtestamise 5. aastapäeva puhul.

Viis aastat tagasi kukutas eesti rahvas müüdava kodanlik-fašistliku kliki režiimi, pani maksma nõukogude võimu ja astus nõukogude rahvaste suurde perre. Esmakordselt oma sajanditepikkuses ajaloos saavutas eesti rahvas täieliku sotsiaalse ja rahvusliku vabaduse ning asus suure vaimustusega oma majandust ja kultuuri arendama.

Hitleri-Saksamaa reeturlik kallaletung Nõukogude Liidule katkestas eesti rahva rahuliku loova töö. Noor Eesti Nõukogude Vabariik langes ühe esimesena julma laastamise ja tema rahvas raskete kannatuste ja piinade ohvriks.

Kuid see ei murdnud eesti rahva tahet võitluses oma põlise vaenlase, saksa röövvallutajatega. Koos kõigi teiste Nõukogude Liidu rahvastega, suure Stalini juhtimisel, tõusid eesti rahva parimad pojad rinnaga oma nõukogude kodumaa kaitseks. Kuulsusrikka Punaarmee ridades võitles vapralt Eesti Kaardiväe Tallinna Laskurkorpus. Seltsimees Stalini juhtimisel purustas Punaarmee hitlerliku Saksamaa, vabastas eesti rahva saksa fašistlikust ikkest.

Eesti rahvas on hakanud koos kõigi teiste Nõukogude Liidu rahvastega sõja läbi tekitatud haavu ravima, rahvamajandust, linnu ja külasid taastama, oma materiaalset ja kultuurilist heaolu tõstma.

NSVL Ülemnõukogu Presiidium avaldab täielikku veendumust, et Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töölised, talupojad, intelligents ja kõik töötajad, innustatuna nõukogude rahvaste suurest võidust hitleriku Saksamaa üle, annavad kõik oma jõud sõja läbi purustatud rahvamajanduse ja kultuuri taastamiseks.

Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik!

NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKE VABARIIKIDE LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM

Pidulik koosolek «Vanemuises»

EK(b)P Tartu Linna Komitee ja Tartu Linna Täitevkomitee poolt korraldati reedel, 20. juulil kell 19 RT „Vanemuise" teatri saalis ENSV 5. aastapäeva pühitsemiseks pidulik koosolek, millest võttis osa suurel arvul Tartu töötajate, töötava intelligentsi ja sõjaväeosade esindajaid. „Vanemuise" saal ja lava olid koosoleku puhuks pidulikult dekoreeritud loosungite, rohelise, paljude lillede ja Nõukogude Liidu rahvaste suure juht sm. Stalini pildiga. Koosoleku avas Tartu Linna Täitevkomitee esimees sm. Prink, kes oma lühikeses sõnavõtus ütles:

„Nõukogude võimu käsutuses on ammutamatud ressursid, sellised jõuallikad, mida ei ole ühelgi teisel riiklikul korral. Need jõud peituvad laiades rahvahulkades, tuhandetes ja tuhandetes tavalistes inimestes, kelle aktiivsus ja raugematu tahe murravad ükskõik millised raskused. Tuleb vaid kõigi abinõudega seda tahet veelgi äratada, tõsta iga üksiku aktiivsust. Tuleb viia iga kodanik veendumusele, et ilma tema näiliselt väikese ülesande täpse, kohusetundliku täitmiseta jääb kodumaa, kodulinn üles ehitamata.

Seda saavutades meil ei saa olla kahtlust tuleviku suhtes. Ärgem unustagem, et meie ei ole üksi oma võitluses — meid toetab ja abistab Nõukogude Liidu vennasrahvaste pere eesotsas meie lähima naabri vene rahvaga. Selle suure pärase rahvastevahelise sõpruse sideme tulemusena me saame tänast suurt pidupäeva pühitseda vabas, sõltumatus Nõukogude Eestis. See vennalik liit tagab meile arenguvõimalused ka tulevikus."

Presidiumi laua taga võtsid istet Eesti NSV hariduse rahvakomissar sm. Nuut, EK(b)P Tartu Linna Komitee sekretärid sm. Brandt ja sm. Jeromin, kaardiväekindralleitnant sm. Stutšenko, Tartu Linna Täitevkomitee esimees sm. Prink, EK(b)P Tartumaa Komitee sekretär sm. Laosson, Tartumaa Täitevkomitee esimees sm. Tõnurist, kaardiväe polkovnik sm. Štšerbina, TR Ülikooli rektor sm. Koort, ELKNÜ Tartu Linna Komitee sekretär sm. Riil, TR Ülikooli prorektor sm. Haberman, VNFSV teeneline näitekunstnik sm. Ohhitina, RT „Vanemuise" direktor sm. Ird jt. Aupresiidiumi valiti kestvate ovatsioonide saatel sm. Stalin, sm. Molotov, sm. Kalinin, sm. Ždanov, sm. Andrejev, sm. Mikojan, sm. Vorošilov, sm. Kaganovitš, sm. Hruštšev, sm. Beria, sm. Švernik, sm. Malenkov, sm. Voznessenski.

Kõnega esines pidulikul koosolekul ENSV hariduse rahvakomissar sm. Nuut teemal „Viis aastat Nõukogude Eestit". Sm. Nuut andis oma kõnes ülevaate Eesti kodanliku vabariigi rahvavaenulikust poliitikast, nõukogude korra kehtimapanekust Eestis, suurejoonelisest majandus- ja kultuurielu tõusust esimesel nõukogude aastal, kolmest õudusteaastast saksa okupatsiooni surve all, fašistide määratust hävitustööst Eesti NSV pinnal. eesti vaprate partisanide ja Punaarmee ning selle ridades võidelnud Eesti Rahvuskorpuse sangarlikest võitlustest kogu progressiivse maailma ja eesti rahva vabaduse eest, Eesti NSV jäädavast vabastamisest saksa okupantidest ning esimese taastamisaasta märkimisväärsetest tulemustest. Oma kõne lõpetas sm. Nuut järgmiste sõnadega:

„Õitsvaks ja eesrindlikuks vabariigiks Nõukogude Liidu vabariikide rohkearvulises peres peab saama Nõukogude Eesti! Seda tõotavad ENSV vitendal aastapäeval kõik meie töötajad, meie tööliskond, meie töötavad põllumehed ja meie töötav haritlaskond. Sügava tänutundega pöörame täna oma pilgud võidurikkale Punaarmeele. Südamlikult tervitame Meresõjalaevastikku, kes otsustavalt ja kaaluvalt on võidelnud eriti meie püha Eesti pinna vabastamisel neetud okupantidest. Tõotame, et me iialgi ei unusta, millise kalli verehinnaga võit ja vabadus on saavutatud. Tõotame sihining järjekindlalt sammuda uutele võitudele Lenini-Stalini poolt rajatud teel töötava ühiskonna avangardi — kommunistliku bolševike partei ja sm. Stalini juhtimisel.

Suuri ohvreid on pidanud kandma nõukogude rahvad, kuid need ohvrid kindlustasid meie võidu, mille saavutas Punaarmee Nõukogude Liidu Generalissimuse sm. Stalini juhtimisel. Stalinlik teadus, mis oli rakendatud meie väejuhtide poolt sõjapidamises, andis Punaarmeele üleoleku vaenlasest ja täieliku võidu...

On kindel, et eesti töötav rahvas oma majanduse jälle üles ehitab, sest sotsialistlik kord annab selleks vääramatud võimalused — niisama kindlad võimalused, nagu ta andis meie Punaarmeele hitlerismi hävitamiseks."

Pidulikust koosolekust osavõtjad saatsid tervitustelegrammid Nõukogude Liidu Generalissimusele seltsimees Stalinile, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele sm. J. Varesele, EK(b)P KK sekretärile sm. Karotammele ja ENSV RKN esimehele sm. A. Veimerile.

Aktuseosale järgnes kontsertosa, milles esinesid RT „Vanemuise" orkester, lauljad, tantsijad ja näitlejad, „Vanemuise" segakoor sm. Ritsingu juhatusel ja Leningradi teatri artistid sm. Dimant, teeneline näitekunstnik sm. Ohhitina, sm-d Markelova, Zhukova, Peljutalov, Hrjakov, Karasjeva ja Beljutalov, kes esitasid deklamatsioone, Tsehhovi lühinäidendi ja stseeni Ostrovski näidendist.

Leningradi artistidelt tõi koosolijaile tervitusi VNFSV teeneline näitekunstnik sm. Ohhitina, kes ütles, et alles nõukogude korra taassaabumisega Eestisse on eesti rahvuslikule kunstile avanenud kõik võimalused vabaks ja viljakaks arenguks.

„Suure vene rahva abiga võitles eesti rahvas enesele kätte vabaduse ja hingestatuna sellest vastastikusest sõprusest jääme ootama ka mõlema rahva kirjanike, kunstnike ning heliloojate koostööd," lõpetas sm. Ohhitina oma südamliku tervituse.

L. K.

Kõrgema Ülemjuhatala
KÄSKKIRI
Punaarmee vägedele ja NSVL Meresõjalaevastikule

Nõukogude rahva poolt fashistliku Saksamaa vastu peetud Suures Isamaasõjas oli meie riigi Meresõjalaevastik Punaarmee ustavaks abiliseks.

NSVL vastu peetud sõjas püüdis fashistlik Saksamaa kallaletungi ootamatust ära kasutades ja tugevat armeed omades meie armeed ja meie laevastikku lühikese ajaga purustada. Armee jõududega, tegutsedes koos oma lennuväe ja meresõjalaevastikuga, tahtsid sakslased saavutada ka valitsemist merel.

Teatavasti nurjusid saksa strateegide plaanid maismaal ja merel täielikult. Punaarmee, tegutsedes koos liitlastega, purustas täielikult hitlerliku armee ja sundis ta kapituleeruma.

Punaarmee kaitse ja pealetungi ajajärgul kattis meie laevastik kindlalt mere äärde ulatuvaid Punaarmee tiibu, andis tõsiseid lööke vaenlase kaubalaevastikule ja laevaliiklusele ning kindlustas oma ühendusteede katkematu tegevuse. Nõukogude mereväelaste lahingutegevus paistis välja ennastsalgava vastupidavuse ja mehisuse, kõrge lahingulise aktiivsuse ja sõjalise meisterlikkuse poolest. Allveelaevade ja pealveelaevade mereväelased, merelendurid, suurtükiväelased ja jala väelased võtsid üle Vene laevastiku sajanditepikkusfest traditsioonidest kõik väärtusliku ja arendasid seda.

Balti, Mustal ja Barentsi merel, Volgal, Doonaul ja Dnepril kirjutasid nõukogude mereväelased neli aastat kestnud sõja jooksul uusi leheküIgi Vene mereväe au ja kuulsuse raamatusse. Laevastik täitis lõpuni oma kohust Nõukogude Kodumaa ees.

Seltsimehed punalaevastiklased, vanemad ja ohvitserid!

Nõukogude rahvas tahab näha oma laevastikku veelgi tugevamana ja võimsamana. Meie rahvas valmistab laevastikule uusi sõjalaevu ja loob uusi baase. Laevastiku ülesanne seisneb selles, et väsimatult ette valmistada ja täiustada meremeeste kaadreid, täielikult tundma õppida Isamaasõja lahingukogemusi, tõsta veelgi kõrgemale merekultuuri, distsipliini ja organisatsioonikindlust oma ridades.

Õnnitlen teid NSV Liidu Meresõjalaevastiku päeva puhul!

Elagu Nõukogude riigi Meresõjalaevastik ja tema kangelaslikud meremehed!

Nr. 371
22. juulil 1945

Kõrgem Ülemjuhataja
Nõukogude Liidu Generalissimus J. STALIN

Moskva, Kreml

Nõukogude Liidu Generalissimusele seltsimees STALINILE

Meie, Tartu linna nõukogude, partei, kommunistlike noorte, ametiühingute, majanduslike, ühiskondlike organisatsioonide ja Punaarmee garnisoniosade esindajad, kogunedes täna pidulikule koosolekule, mis on pühendatud Eestis kehtestatud nõukogude võimu 5. aastapäevale, saadame Teile, Nõukogude valitsuse juhile, suurele innustajale ja Nõukogude Liidu poolt saksa fašistlike vallutajate üle saavutatud ajalooliste võitude organiseerijale oma südamlikumad tervitused, soovides Teile tervist ja pikka iga paljudeks aastateks, õnneks rahvale ja meie suure Nõukogude Kodumaa edasiseks õitsenguks.

On möödunud viis aastat sellest, kui Teie geniaalsel juhtimisel ja Teie abiga eesti rahvas heitis endast kodanliku kliki ikke ja pani maksma nõukogude võimu Eestis.

Me ei unusta iialgi ja peame alatiselt meeles vene rahva ja teiste rahvaste vennalikku abi ja Teie vahenditut hoolt Eesti Nõukogude Sotsialistliku vabariigi loomisel ja tugevdamisel.

Sel ajaloolisel päeval avaldavad Tartu linna töötajad Teile, meie targale väepealikule, juhile ja õpetajale, meie võitude loojale, erilist tänu Nõukogude Eesti vabastamise eest saksa okupantide ikkest. Südamevaluga mäletame saksa fašistlike röövvallutajate, nende eesti rahva kurjemate vaenlaste peremehetsemise painajalikku aega meie maal. Me ei unusta kunagi, et oma vabastamise eest fašistliku ikke alt võlgneme tänu Lenini-Stalini parteile, sangarlikule Punaarmeele ja seltsimees Stalinile.

Tõotame Teile, seltsimees Stalin, töötada veel ennastsalgavamalt kodumaa hüvanguks, Nõukogude Liidu ja meie kuulsa Punaarmee võimsuse tugevdamiseks.

Tõotame Teile, et me ei säästa oma jõudu, vaid anname kõik oma võimed meie vabariigi kiirele ülesehitamisele, vaenlase poolt laostatud majanduse ja kultuuri taastamisele. Lühima aja jooksul ravime röövvallutajate poolt löödud haavad ja muudame Eesti NSV Nõukogude Liidu õitsevaks vabariigiks.

Soovime Teile, kallis seltsimees Stalin, pikka iga Nõukogudemaa rahvaste rõõmuks ja õnneks.

Au, suurim au Teile, seltsimees Stalin!

Elagu NSVL rahvaste purustamatu sõprus!

Elagu meie võimas kodumaa — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu Nõukogude Eesti!

Elagu Punaarmee — vabastaja-armee!

Elagu bolševike partei — Nõukogude rahva ajalooliste võitude organiseerija!

Elagu Nõukogude Liidu Generalissimus, Eesti rahva parim sõber — seltsimees Stalin!

EK(b)P KK sekretärile sm. N. KAROTAMMELE
ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele sm. J. VARESELE
ENSV RKN esimehele sm. A. VEIMERILE

Tartu parteiliste ja nõukogude organisatsioonide esindajad ühes käitiste ning asutuste töötajate ja Punaarmee väeosade esindajatega, kogunenud ENSV 5. aastapäeva tähistamiseks toimuvale pidulikule koosolekule, saadavad Teile südamlikke, tuliseid tervitusi.

Kõrvuti kogu Eesti töötava rahvaga on tartlased pingeliselt töötanud, et sõjajälgi likvideerida ning meie rahvamajandust taastada, ja see töö on vilja kannud.

Meie käitised ja elanikkonda teenindavad asutused töötavad. Meie õppeasutustel on sisurikas õppeaasta seljataga.

Lakkamatult kestavad meie linnas taastamistööd. Saksa fašistlike okupantide laastamis- ning hävitustöö on eriti Tartule löönud raskeid haavu. Suurem osa meie linnast on muudetud varemeiks, tuhanded inimesed on langenud fašistliku terrori ohvriks Tartu tankitõkkekraavis.

Oleme piiritult tänulikud Punaarmeele, kes vabastas meid fašistliku režiimi õudusest. Teeme omalt poolt kõik vajaliku ja võimaliku selleks, et lakkamatult tugevdada meie Nõukogude Kodumaa kaitsevõimsust.

Nõukogude võim on annud meie rahvale ennenägematult avarad arenguperspektiivid, mille alusel saavad avalduda ja rakenduda meie rahva kõik loomingulised jõud kõigil aladel parimate tulemustega. Teame kindlasti, et see olenebmeist endist, kui kiiresti suudame ära kasutada kõik meie ees olevad võimalused.

Nõukogude valitsus ja bolševike partei on osutanud meile suurt abi kõigil majandusliku, poliitilise ja kultuurilise elu aladel. Tartu taastamiseks on nõukogude valitsuse poolt lubatud 18 miljonit rubla käesoleval aastal. Tartu töötav rahvas rakendab kogu oma jõu selleks, et neid summasid maksimaalselt ära kasutada.

Tartu osatähtsus eesti rahva kultuurielu arendamisel on väga suur. Tartu on pidevalt olnud meie haridus- ja kultuurielu keskuseks.

Pärast okupantide väljaajamist on taastatud Tartu Riiklik Ülikool juba ühe pingelise õppeaasta vältel saavutanud häid tulemusi õppe- ja teadustöös. Seda näitas ka hiljuti toimunud teaduslik sessioon, kus asjalikult ning viljakalt töötati läbi rida probleeme, mis on olulised meie üldise teadusliku loomingu, kultuurielu ja rahvamajanduse seisukohalt.

Tartu töötav rahvas aitab kõigiti kaasa selleks, et TR Ülikool võiks edukalt täita oma ülesandeid tõeliste nõukogulike kaadrite kasvatamise alal Nõukogude Eestis.

Tartu töötav rahvas on kindlasti veendunud, et nõukogude valitsuse ja bolševike partei juhtimisel suudame võita kõik raskused ja sammume kiiresti edasi parema ning õnnelikuma tuleviku suunas.

Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik!

Elagu Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu Nõukogude Liidu rahvaste murdumatu sõprus!

Elagu meie suur juht ja õpetaja sm. Stalin!

„Tartu" nimelisele väeosale
Alampolkovnik ORENTSHUKILE

Meie rahva suurel pidupäeval, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 5. aastapäeval, saadab Tartu töötav rahvas Teile südamliku tervituse.

Teid, kangelaslikke võitlejaid, kelle väeosa koos teiste Punaarmee osadega vabastas meie kodulinna ja neis vabastamislahinguis omandas „Tartu" nimetuse, tuletame täna meelde suurima tänu- ja õnnetundega. Teie sirutasite meile oma abistava käe ja vabastasite meid fashistlikust orjusest.

Visa ja väsimatu tööga tahame ravida kõik meie kodulinnale löödud haavad. Tõotame olla oma töös teie väärilised, kes te võimaldasite meile rahuliku ja õnneliku elu vabas Nõukogude Eestis.

E. BRANDT,
EK(b)P Tartu Linna Komitee sekretär

A. PRINK,
Tartu Linna Täitevkomitee esimees

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

kaardiväe-kindralleitnant Lembit PÄRNA nimetamise kohta Eesti NSV riigikaitse rahvakomissariks

Nimetada kaardiväe-kindralleitnant Lembit Pärn Eesti NSV riigikaitse rahvakomissariks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

sm. Karl RAUA nimetamise kohta Eesti NSV kalatööstuse rahvakomissariks

Nimetada sm. Karl Raud Eesti NSV kalatööstuse rahvakomissariks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Eesti NSV Töö Rahvakomissariaadi likvideerimise kohta

Arvestades seda, et Eesti NSV ametiühingu-organisatsioonid on lõplikult välja kujundatud ja on võimelised võtma endi peale Eesti NSV Töö Rahvakomissariaadi ülesanded tööseadusandluse elluviimise alal, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Likvideerida Eesti NSV Töö Rahvakomissariaat.
2. Panna Töö Rahvakomissariaadi likvideerimise läbiviimine Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Oskar Lutsule Eesti NSV rahvakirjaniku aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest kirjanduse alal anda Oskar Lutsule Eesti NSV rahvakirjaniku aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Johannes Vares-Barbarusele Eesti NSV teenelise kirjaniku aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest kirjanduse alal anda Johannes Vares-Barbarusele Eesti NSV teenelise kirjaniku aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe eest N. VEIMER
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

kirjanikele aunimetuse andmise kohta

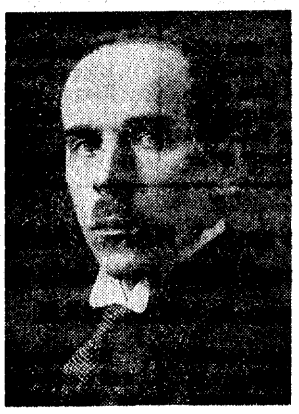
Silmapaistvate teenete eest kirjanduse alal anda Eesti NSV teenelise kirjaniku aunimetus:

1) Johannes Semperile,
2) August Jakobsonile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV rahvakirjanik
Oskar Luts

Eesti NSV teeneline kirjanik
Johannes Semper

Eesti NSV teeneline kirjanik
Johannes Vares-Barbarus

Eesti NSV teeneline kirjanik
August Jakobson

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

teatritegelastele aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest näitekunsti alal anda Eesti NSV teenelise kunstniku aunimetus:

1) Albert Üksipile,
2) Hugo Laurile,
3) Elsa Maasikule,
4) Agu Lüüdikule,
5) Olga Lundile,
6) Marta Rungile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Anna Tammele Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest näitekunsti arendamisel anda Anna Tammele Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Artur Lembale Eesti NSV teenelise kunstniku aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest helikunsti alal anda Artur Lembale Eesti NSV teenelise kunstniku aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

helilooiatele aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest helikunsti alal anda Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetus:

1) Artur Kapile,
2) Mart Saarele,
3) Heino Ellerile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

kunstnikele aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest kujutava kunsti alal anda Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetus:

1) Anton Starkopfile,
2) Paul Luhteinile,
3) Natalie Meile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

õpetajatele aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest hariduse alal anda aunimetus Eesti NSV teeneline õpetaja järgmistele õpetajatele ja haridustöölistele:

1) Aleksander Valsinerile,
2) Enn Murdmaale,
3) Rudolf Reimannile,
4) Erika Siilivasele,
5) Juhan Langule,
6) Johannes Käisile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

teadlastele aunimetuse andmise kohta

Silmapaistvate teenete eest teaduse alal anda aunimetus
EESTI NSV TEENELINE TEADLANE
järgmistele teadlastele:

1) dotsent Johannes Veskile,
2) arstiteaduse-dr. Albert Valdesele,
3) professor Alma Toomingale,
4) professor Heinrich Riikojale,
5) Mihkel Pillile,
6) Julius Aamissepale,
7) Mihkel Ilmjärvele,
8) professor Ottomar Madissonile,
9) ehitusala-dr. Leo Jürgensonile,
10) matemaatika-dr. Jüri Nuudile.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
Tallinn, 19. juulil 1945

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi hümni kinnitamise kohta

Kinnitada Eesti NSV hümni tekst.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. VARES
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. TELLING
20. juulil 1945

Eesti NSV hümn

Jää kestma, Kalevite kange rahvas,
ja seisa kaljuna, me kodumaa!
Ei vaibund kannatustes sinu vahvus,
end läbi sajanditest murdsid sa.
Ja tõusid töötajate vabaks maaks,
et päikene su päevadesse paista saaks.

Töös huuga, tehas, vili, nurmel vooga,
sirp, lõika, alasile, haamer, löö!
Nõukogu elu, tuksu võimsa hooga,
too õnne rahvale, me tubli töö!
Me Liidu rahvaste ja riike seas
sa, Eesti, sammu esimeste kindlas reas!

Kui kants — nii seisavad su kodurannad,
su ees vaid lainetavad laiad veed.
Sa kõrgel leninlikku lippu kannad,
suur Stalin juhtimas su tõusuteed.
Käi kindlalt, saatmas sind su õnneteel
me võitlusvaim ja kohkumatu mehemeel!

Sõnad J. SEMPERILT
Viis G. ERNESAKSALT

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Eesti NSV eesrindlike töötajate autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega

Eesti NSV 5. aastapäeva puhul autasustada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega järgmisi tööstus- ja transpordiettevõtete, põllumajanduse ja riigiasutuste paremaid töötajaid:

Raik Peetri p. Aarma, ajalehe „Noorte Hääl" toimetaja;
Aleksander Aarna, Põlva valla Vana-küla külanõukogu esimees;
Are Juhani p. Aas, BSME I pataljoni jaoülem;
Hans Aasalu, Kehtna valla täitevkomitee esimees;
Johannes Jaani p. Aaslaid, elektriosakonna ülem Kiviõli põlevkivikaevanduses;
Eevo Mihkli p. Aasmaa, Parfümeeria- ja Maitseainete-tööstuse Peavalitsuse juhataja;
Alfred Jaani p. Abel, V. Kingissepa nimelise Teraviljakombinaadi direktor;
Georg Juhani p. Abels, põllutöö rahvakomissar;
Vladimir Semjoni p. Abramovitš, „Estvartur" Moskva harukontori ülem;
Ernst Tõnise p. Ader, „Sojuspetšati" vabariikliku osakonna juhataja asetäitja;
Arvo Edgari p. Aidla, Võru linna II masina-traktorijaama direktor;
Ernst Antsu p. Ainsalu, Tarvastu valla täitevkomitee esimees;
Heinrich Jakobi p. Alo, Varumise Rahvakomissariaadi Virumaa volinik;
Leonid Grigori p. Aisenstadt, ajalehe „Rahva Hääl" toimetaja;
Anette Jakobi t. Akmael, Tallinna Tulitikuvabriku tööline;
Arkadi Peetri p. Aksionov, bensiinitehase ülem Kiviõli kombinaadis;
Hugo Karli p. Alamäe, Pärnu linna tööstuskombinaadi peainsener;
Valeria Vassili t. Alchin;
Vladimir Dimitri p. Aleksandrov, „Estvartur" keskraamatupidamise pearaamatupidaja;
Albrecht Villemi p. Altma, Polütehnilise Instituudi direktor;
Jevgeni Ivani p. Altsaar;
Heinrich Hansu p. Alver, Kommunaalmajanduse Rahvakomissariaadi konsultant;
Aleksander Ivani p. Andrejev, EK(b)P Harjumaa Komitee II sekretär;
Arnold Augusti p. Angerjärv, Põllutöö Rahvakomissariaadi masina-traktorijaam. osak. vanem insener;
Nikolai Konstantini p. Anikvee, peainsener V. Kingissepa nim. Tselluloosipaberikombinaadis;
August Jaani p. Anniko, vormija Riiklikus tehases nr. 9;
Gunnar Rudolfi p. Ansar, BSME I pataljoni nooremseersant;

(Järgneb.)

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu

MÄÄRUS nr. 663

19. juulist 1945. a. Tallinn,

võitluses nõukogude võimu eest Eestis langenud Viktor Kingissepa ja Johannes Lauristini mälestuse jäädvustamise kohta

Võitluses nõukogude võimu eest Eestis langenud tähtsamate töötava rahva tegelaste mälestuse jäädvustamiseks Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. **Püstitada Tallinnas mälestussammas eesti töölisliikumise juhile Viktor Kingissepale, kes tapeti eesti kodanliku valitsuse poolt.**
2. **Püstitada Tallinnas mälestussammas võitluses Eesti töötava rahva vabaduse eest silmapaistnud, saksa okupantide poolt tapetud, endisele Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu esimehele Johannes Lauristinile.**
   Eesti NSV RKN juures asuval Kunstidevalitsusel esitada mälestussammaste projektid Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogule kinnitamiseks 1. oktoobriks 1945.
3. **Ümber nimetada Tallinnas Liivalaia tänav V. Kingissepa tänavaks ja Roosikrantsi tänav J. Lauristini tänavaks.**
4. **Üles seada mälestustahvlid hoonetel, mis on seotud Viktor Kingissepa ja Johannes Lauristini eluga.**
5. **Kohustada Riiklikku Kirjastust „Poliitiline Kirjandus" välja andma Viktor Kingissepa ja Johannes Lauristini elulugu ja valikkogu Viktor Kingissepa ja Johannes Lauristini teostest ja kõnedest.**
   Elulugude käsikirjade koostamiseks ja väljavalitud teoste väljaandmise ettevalmistamiseks määrata komisjon koosseisus: esimees sm. E. Päll, liikmed sm-d J. Saat ja P. Keerdo.
6. **Määrata Viktor Kingissepa pojapojale Energon Ringsmanile toetust 500 rubla kuus kuni tema täiselaliseks saamiseni ja anda temale ühekordne toetus 10 000 rubla suuruses.**

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu esimees
A. VEIMER

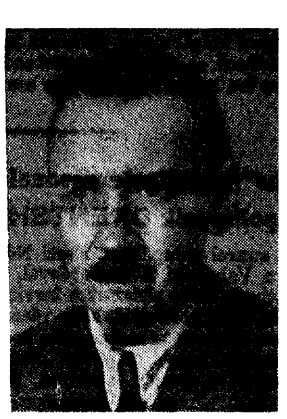
Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitseja asetäitja
K. MARANIK

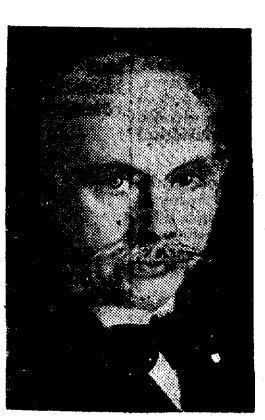
Eesti NSV teeneline teadlane
Jüri Nuut

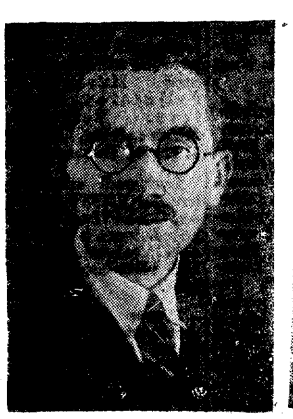
Eesti NSV teeneline teadlane
Alma Toomingas

Eesti NSV teeneline teadlane
Heinrich Riikoja

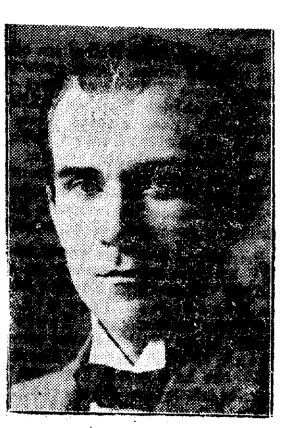
Eesti NSV teeneline teadlane
Johannes Veski

Eesti NSV teeneline teadlane
Albert Valdes

Eesti NSV teeneline kunstnik
Elsa Maasik

Eesti NSV teeneline kunstnik
Artur Lemba

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi viies aastapäev

EK(b)P Keskkomitee sekretäri N. KAROTAMME kõne

Peetud Eesti NSV nõukogude, partei- ja ametiühingu-tööliste ning kommunistlike noorte pidulikul istungil 20. juulil 1945

I. SUURIM SÜNDMUS EESTI RAHVA AJALOOS

Nagu iga rahva, nii on ka eesti rahva ajaloos olnud küllaltki tähtsaid sündmusi, mis nii või teisiti on oluliselt mõjutanud meie rahva ajalugu, tema saatust.

Kuid kõige tähtsam sündmus eesti rahva elus leidis aset 21. juulil 1940. Sel päeval, viis aastat tagasi, kuulutati Eestis välja nõukogude võim. Sellest päevast peale on olemas Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.

See oli otsustava ning pöördelise tähtsusega päev eesti ajaloos. Ja meie oleme õnnelikud, et oleme selle suure sündmuse kaasaaglased, et oleme kõik osa võtnud sellest suurest sündmusest. 21. juulil 1940 keeras eesti rahvas hoopis uue lehekülje oma ajalooraamatus. Ta kukutas kapitalistliku korra ning astus nõukogude võimu, töötava rahva võimu kehtima pannes sotsialistlikku ühiskonda, hakkas seda ühiskonda ehitama.

Ja täna, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi viiendal aastapäeval, heidab eesti töörahvas põgusa pilgu neile sündmustele, mis toimusid viie aasta eest, ja sellele teele, mis tal on mööbunud viie aasta jooksul tulnud ära käia.

II. OLUKORD KODANLIKUS EESTIS TEMA VIIMSEIL ELUPÄEVIL

On üldiselt tuttav see tõsiasi, et kodanlik kord Eestis tähendas linna ja maa töörahvalt tema poliitiliste vabaduste röövimist ja lakkamatut ning metsikut terrorit töörahva eesrindlike vabadusvõitlejate kallal. Ta tähendas eesti tööstuse kohutavat kokkukuivamist ja kiratsemist, sest vabrikuisse, kus enne esimest maailmasõda töötas 10—15 000 töölist, jäi kodanliku nn. „omariikluse" päevil järele kõigest mõnisada, heal juhul paar tuhat töölist.

Eesti kodanluse välispoliitika oli täiel määral sõltuv imperialistlikest suurriikidest, nagu seda oli ka Eesti majandus. Viimseil aastail purjetas eesti kodanliku klikivõimu välispoliitika täiesti fashistliku Saksamaa sõiduvees. See välispoliitika oli kogu aja vaenulik Nõukogude Liidu vastu. Kodanlik Eesti oli lüli Nõukogude Liidu vastu suunatud kurikuulsas „sanitaarses kordonis". Eesti muudeti tolleaegsete kodanlike võimumeeste poolt Nõukogude-vastase interventsiooni ettevalmistamise platsdarmiks.

Majanduslik kiratsemine ja kriisid, alaline suur tööpuudus tegid töörahva, eriti töölisklassi ainelise olukorra Eestis iseäranis raskeks. Kõik see väljendus muide ka eesti rahva arvu kasvus, mis oli äärmiselt aeglane. Mõnedel aastatel suremus koguni ületas sündimuse.

Poliitiline reaktsioon ja majanduslik kiratsemine hoidsid eesti kultuurilise arenemise kammitsais. Klikivõim mürgitas rahva teadvust üha enam ja enam marurahvusliku, kodanlik-natsionalistliku ideoloogiaga, mis on vaenulik töötavale rahvale.

Käesoleva aastakümne alguks oli kodanlik Eesti oma näiliku „iseseisvuse" ja „sõltumatusega", kogu oma poliitilise, majandusliku ja kultuurilise arenemisega joosnud ummikusse. Kodanlik igast küljest lekkiv riigilootsik oli joosnud karile. Kodanliku klikivõimu valitsus ähvardas lõplikult hinge matta kõigel, mis Eestis oli progressiivset. Tagurlik riigivõim dikteeris kurikuulsat „vaikivat olekut".

Eesti töötavale rahvale — töölistele, töötavatele talupoegadele ja progressiivsele intelligentsile — muutus see sõna otseses mõttes mädanev kapitalistlik klikivõim talumatuks. Ta astus 1940. aasta juunis Eestimaa Kommunistliku (bolshevike) Partei juhtimisel otsustavalt välja oma vabaduse ja õiguste kättevõitmiseks ja kihutas troonilt tagurlikud kodanlikud võimumehed. 21. juulil 1940 kuulutas eesti rahva seaduslik esindus Riigivolikogu Eestis töörahva tahtele vastavalt välja nõukogude võimu. See on kõige suurema tähtsusega sündmus eesti rahva ajaloos. Seda päeva, nõukogude võimu väljakuulutamise päeva Eestis, pühitseb eesti rahvas alati kui oma suurt rahvuspüha.

Eesti töörahvas saavutas 1940. aastal selle, mille eest ta kaua oli võidelnud ja toonud rohkeid ohvreid. Ta saavutas oma poliitilise ja majandusliku vabaduse, saavutas eesti rahva tõelise rahvusliku iseseisvuse, saavutas kõige avaramad võimalused oma nõukoguliku rahvuskultuuri hoogsaks arendamiseks ning töörahva ainelise ja kultuurilise elujärje tõsiseks parandamiseks.

Selle kõige eest võlgneb eesti rahvas tänu bolshevistlikule parteile, võlgneb tänu meie suurele juhile ning õpetajale seltsimees Stalinile.

III. ÕNNELIK AASTA EESTI RAHVA ELUS

1940. 41. a. oli õnnelik aasta eesti rahva elus.

Suurima agarusega asusid töölised, töötav talurahvas ja haritlased bolshevike partei juhtimisel ehitama uut nõukogude ühiskonda, sotsialistlikku ühiskonda. Ja selle napi aasta jooksul, kus eesti töörahvas nõukogude korras tegi hoogsat ülesehitustööd kõigil aladel, saavutas ta märkimisväärseid tulemusi ja võite.

Enneköike väärib mainimist see töörahva, kõigepealt töölisklassi suur progressiivne, nõukogulik poliitiline aktiivsus, mida kõikjal võis märgata tollel esimesel nõukogude võimu aastal. Töörahvas tõttas suure vaimustusega kasutama neid poliitilisi vabadusi, mis ta nõukogude võimu, töörahva enda võimu kehtima hakates oli kätte võitnud. Kasvasid väga kiiresti ametiühingud ja muud organisatsioonid.

Kodanlik-natsionalistliku shovinistliku ideoloogia asemel sai valitsevaks riiklikuks ideoloogiaks leninlik-stalinlik nõukogude rahvaste sõpruse ning vendluse ideoloogia.

Võtnud oma kätte kõik juhtivad positsioonid majanduselus (s. t. natsionaliseerinud panganduse, suurtööstuse, suurkaubanduse, raudteed, kuulutanud maa kogu rahva ühisvaraks jne.), asus nõukogude võim eesti majandust ümber korraldama. Ühe tähtsaima sammuna tuleb nimetada tollest ajast maareformi, mis andis kümnetele tuhandetele maatameestele ja väiketalunikele maad ning toetust tälundite loomiseks.

Kahe kolmandiku võrra kasvas eesti tööstustoodang selle ühe aasta kestel, hoolimata reorganiseerimisperioodi raskustest. Alalise tööpuuduse täielik likvideerimine, palgatööliste tecnistuluotsad ja teised nendetaolised müüdavad subjektid.

See oli kõige hirmsam ajajärk ja ühtlasi kõige hädaohtlikum periood eesti rahva elus. Eesti rahvast ähvardas sakslaste võimu all hävimine selle sõna kõige otsesemas mõttes. Ja hitlerlaste võimu edasikestmisel oleks see hukk saanud teoks. Tänu Punaarmee, vabastusarmee võitudele on eesti rahvas pääsenud sellest hirmsast ohust.

Saksa okupandid on Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis tapnud 61 300 eesti kodanikku, 64 000 teistest nõukogude rahvustest sõjavangi ja suure, kuid täpselt kindlakstegemata arvu Lääne-Euroopa riikide kodanikke, keda on mujalt toodud Eestisse hukkamisele. Terve Eestimaa on üle külvatud saksa fashistide ja nende käsilaste terrori süütute ohvrite haudadega. Peaaegu selle on Eestist saksa okupantide poolt küüditatud 132 000 inimest. Majandusliku kahjusid on saksa okupandid teinud meie vabariigile ja tema kodanikele kokku 179 miljardi 448 miljoni rubla suuruses. See summa on 250 korda suurem kui Eesti NSV tänavune riigieelarve! Tervelt 250 aasta riigieelarve suuruses on saksa röövlid teinud ainelist kahju meie kodumaale! See on hiigelsumma.

Eesti töörahvas pidas Isamaasõja ajal vaprat võitlust saksa röövvallutajate vastu. Sellest annab tunnistust kas või kaks fakti. Esiteks Punaarmee eesti väeosade kuulsusrikas võitlustee, mille tulemusena tuhandeid Eesti Rahvuskorpuse sõjamehi on autasustatud Nõukogude Liidu ordenite ja medalitega, korpuse mitmed väeosad on autasustatud ordenitega ja korpusele ning kõigile tema väeosadele on seltsimees Stalini poolt antud kaardiväe nimetus. Ja teiseks, Nõukogude Liidu valitsuse poolt on 250 eesti partisani ja partisaniliikumise organisaatorit autasustatud ordenite ja medalitega vapra võitluse eest saksa röövvallutajate vastu. Juba need kaks fakti ise räägivad küllalt selget keelt eesti rahva tõhusast võitlusest saksa imperialistide vastu, räägivad selget keelt meie rahva nõukogude patriotismist.

Suure Isamaasõja võitlused on nõudnud meie rahva hulgast ohvreid, tõsiseid ohvreid. Ma juba mainisin sakslaste poolt tapetute kolossaalset arvu. Sellele seltsivad lahinguis langenud Punaarmee eesti sõdurid ja ohvitserid, hävituspataljonide võitlejad ja langenud partisanid.

Meie vabariik on Isamaasõjas kaotanud mitmed juhtivad partei ja valitsuse tegelased. Saksa fashistide poolt on tapetud järgmised seltsimehed: Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu tolleaegne esimees Johannes Lauristin; Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimche asetäitjad Erich Kadakas ja Aleksander Mul, kes olid ühtlasi juhtivad parteitöölised: Erich Kadakas oli EK(b)P Tallinna Komitee sekretär ja Aleksander Mul — EK(b)P Saaremaa Komitee esimene sekretär; Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu aseesimees Neeme Ruus; Eestimaa Kommunistliku (bolshevike) Partei Keskkomitee sekretärid Herman Arbon, Feodor Okk ja Adolf Pauk; Eesti NSV Ametiühingute Keskнõukogu Presiidiumi esimees Voldemar Sassi; Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu Keskkomitee esimene sekretär Oskar Cher; Eesti NSV siseasjade rahvakomissar Andrei Murro; EK(b)P Tallinna Komitee II sekretär Jaan Laube; Tallinna Linna Täitevkomitee esimees Kristjan Seaver; EK(b)P Harjumaa Komitee I sekretär Karl Toming; Harjumaa Täitevkomitee esimees Rudolf Kivinurk; EK(b)P Tartumaa Komitee II sekretär Avald; Tartumaa Täitevkomitee esimees Priidu Tänav; EK(b)P Võrumaa Komitee I sekretär August Kuulberg; Võrumaa Täitevkomitee esimees Villem Kender; EK(b)P Valgamaa Komitee I sekretär Johannes Oinas; EK(b)P Virumaa Komitee I sekretär Alfred Stamm; Järvamaa Täitevkomitee esimees Hugo Juhvelt; Läänemaa Täitevkomitee esimees Johannes Manni; Saaremaa Täitevkomitee esimees Johannes Ellam; Nõukogude Liidu Ülemnõukogu liige Vladimir Botshkarjov; Eesti NSV Ülemkohtu esimees Jürgens jt. Mainitud seltsimehed kui ka kõik teised, kes on Isamaasõjas langenud võitluses saksa röövvallutajate vastu, on aga täitnud oma kohuse kodumaa ees. Nad on annud oma elu meie Nõukogude isamaa eest. Täna, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi viiendal aastapäeval, mälestame meie hardumusega oma langenud võitluskaaslasi.

Ühtlasi mälestame meie täna ka kõiki neid eesti rahva vabadusvõitlejaid, kes on jätnud oma elu võitluses nõukogude võimu kehtimapaneku eest Eestis juba varem. Need on: eesti töörahva juht Viktor Kingissepp, edasi Jaan Sihver, Jaan Tomp, Arnold Sommerling, Jaan Kreuks, Aleksander Leiner, Vilhelmine Klementi, Riisman, Jürna ja palju teisi, keda on tapnud verejanuline eesti kodanlus.

Seltsimehed! Austame püstitõusmisega kõigi nende mälestust, kes on langenud võitluses nõukogude võimu eest, võitluses meie Nõukogude Kodumaa eest.

Kuid need seltsimehed pole langenud asjata. Oma vere hinnaga on nad aidanud lühendada võitu julma vaenlase üle. Ka nende panus on selles võitluses ja võidus, mis meil täna võimaldab pühitseda nõukogude võimu kehtimapaeku viiendat aastapäeva meie sünnimaal, Tallinnas, igas linnas, vallas, külas, igas töölisperekonnas, talus ja haritlasekodus!

Igavene au ja kuulsus neile, kes on langenud võitluses meie Nõukogude Kodumaa vabaduse ja iseseisvuse eest!

IV. SUUR ISAMAASÕDA JA SAKSA OKUPATSIOON EESTIS

Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oli keset kõige vilkamat ja hoogsamat rahulikku ülesehitustööd, kui saksa fashistid tungisid roimarlikult kallale Nõukogude Liidule. Algas Nõukogude Liidu rahvaste, sealhulgas ka eesti rahva Suur Isamaasõda saksa röövvallutajate vastu.

7. juuli 1941 jõudsid sakslaste jõugud Nõukogude Eesti territooriumile. Viis kuud pidas meie noor nõukogude vabariik vastu tol ajal veel ülekaalukatele vaenlase jõududele. Suurte kaotuste hinnaga läks sakslastel viimaks korda vallutada Eesti.

Mitukümmend tuhat eestlast evakueerus sakslaste tulles teistesse nõukogude vennasvabariikidesse, kus nad töötasid ja võitlesid kogu sõjaaja, kas tagalas käitistes ja põldudel või Punaarmee eesti väeosades, mis loodi seltsimees Stalini isiklikul käsul.

Eestis aga panid sakslased enam kui kolmeks aastaks kehtima oma metsiku ning verise vägivallavalitsuse, mille teostamisel sakslastele abiks olid eesti rahva reeturid ja vaenlased — mäed.

V. EESTI NSV VABASTAMINE OKUPATSIOONI IKKEST 1944. AASTAL

Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik vabanes saksa okupatsiooni ikkest 1944. aastal.

Stalingradi kuulsusrikas kaitsmine sai pöördepunktiks Suure Isamaasõja käigus. Stalingradi võitlused on hiilgavamaid leheküljі Punaarmee ajaloos. Sealtpeale andis Punaarmee seltsimees Stalini juhtimisel järjest purustavamaid hoope Saksa vägedele, neid sammsammult Nõukogude territooriumilt välja tõrjudes.

1943. aasta lõpul hakkasid lahingud lähenema juba Eestile.

1944. aasta jaanuaris murdsid Leningradi rinde väed marssal Govorovi, kindralpolkovnik Zhdanovi ja kindralleitnant Kuznetsovi juhtimisel saksa blokaadi Leningradi ümber ja sundisid Saksa väed kiiresti taganema. Veebruari algul jõudis rinne Eesti NSV piiride, Narva jõele. Sinna jäi ta mõneks ajaks peatuma.

Suvel elavnes sõjategevus ENSV suunas uuesti. 26. juulil vabastas Punaarmee Narva (seega seisab narvalastel lähemail päevil ees oma kodulinna vabanemise esimese aastapäeva rõõmupidu!). Augustis algasid armeekindral Maslennikovi väed kagus pealetungi Eesti suunas, mille tulemusena 13. augustil vabastati Võru, 17. augustil Antsla, 23. augustil Otepää ja 25. augustil Elva ning Tartu.

Sellele järgnes väike paus sõjategevuses jõudude ümbergrupeerimiseks Eesti NSV territooriumil. 17. septembri hommikul algas Punaarmee suur pealetung Emajõe äärest marssal Govorovi juhtimisel. Selle pealetungi tulemusena vabastati kogu Eesti NSV mandriosa kaheksa päevaga. See annab tunnistust pealetungi jõust ja kiirust. Septembri lõpul ja oktoobri algul vabastati ENSV saared (Kuressaare vabanes 7. oktoobril). Viimne lapp Eesti NSV territooriumist — Sõrve poolsaar — vabanes pärast ägedaid lahinguid 24. novembril 1944. Seega oli Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik täiesti ning lõplikult vabastatud sakса röövvallutajate küünte vahelt. Tänu Punaarmee võimsale ja kiirele pealetungile läks korda päästa eesti külad ja linnad saksa rüüstajate ja põletajate poolt lausa ahervaremeiks muutmise eest. Eesti saarte vabastamise lahinguist võttis aktiivselt osa ka Balti mere sõjalaevastik. Erilist vahvust osutas Nõukogude Eesti ja tema pealinna Tallinna vabastamisel kindralleitnant Pärna Eesti Rahvuskorpus, kellele anti Generalissimus Stalini poolt Tallinna ja hiljem kaardiväe nimetus.

Au ja kuulsus Punaarmeele ja Balti mere sõjalaevastikule, kes seltsimees Stalini käsu kohaselt vabastasid Nõukogude Eesti saksa okupatsiooni ikkest!

Eesti rahvas jääb neile igaveseks tänuvõlglaseks. Ta jääb tänuvõlglaseks kõigile nõukogude vennasrahvastele, enneköike suurele vene rahvale, kelle abil eestlastel läks korda vabaneda saksa okupantide vägivallavalitsuse alt. Üksinda poleks eesti rahvas end kunagi suutnud sakslaste orjusest vabastada.

Kõige suuremat ja palavamat tänu oma vabanemise eest aga avaldab eesti rahvas oma suurele juhile ning õpetajale, Punaarmee kõrgemale ülemjuhatajale Generalissimus seltsimees Stalinile.

VI. SUURE ÜLESEHITUSTÖÖ ALGUS

Nõukogude võim sai sakslaste käest rängasti rüüstatud ja laastatud maa. Sellest rääkivad ülaltoodud arvud rahvamajandusele tehtud kahjudest. Eesti NSV tööstustoodang moodustas 1944. aasta oktoobris kõigest 8% sõjaeelsest toodangust.

Ent ühelgi meist ei tulnud ainsakski hetkeks kahtlust selle kohta, kas me suudame Nõukogude Eesti majanduse üles ehitada või mitte. Meie kõik olime algusest peale kindlasti veendunud selles, et me tuleme toime sõjahaavade ravimisega, kusjuures tuleme ja peame tulema selle tööga toime kiiresti, põhiliselt paari aastaga.

Mis andis ja annab meile, kogu eesti töörahvale, selle kindla veendumuse? Selle annab meile enneköike nõukogude korra olemasolu Eestis, bolševistliku partei juhtimine, eesti rahva töökus ja meie kindel usk tema loovatesse jõududesse, nõukogude vennasvabariikide ja Nõukogude Liidu valitsuse abi Eestile ning see, et meie tööd suunab ning juhib geniaalne Stalin.

Suured ja ulatuslikud on meie vabariigi tööplaanid tänavu. Riigi eelarve tulud ja kulud on tasakaalus 695 520 000 rubla suuruses, millest 300 000 000 rubla annab Eesti NSV eelarvesse Nõukogude Liidu valitsus. Kapitalimahutuste summa on tänavu 190 000 000 rubla. Sellest läheb 80 000 000 rubla Tallinna, Tartu ja Narva linna taastamiseks. Selline on plaan, programm.

Kuidas lähevad seni meie suuremad majanduslikud ja poliitilised tööd?

Nõukogude maareformi taastamiseks on tehtud tõsiat tööd. See reform on põhiliselt juba viidud lõpule. Praegu ollakse ametis tehtud töö veelkordse kontrolliga ja esinevate puuduste ning väärnähtuste parandamisega. Edukalt teostati möödunud talvel metsatööd. Riikliku sõjalaenu levitamine läks edukalt. Samuti edukalt on läbi viidud kevadkülv ja suur töö teede remondi ja sildade tegemise alal. Vabariigi transport ja tööstus on lastud käima. Tööstus täitis tänavuse esimese poolaasta plaani 106,6% ulatuses, kusjuures tema toodang juulikuus moodustas juba 40% sõjaeelsest tasemest.

On uuesti loodud ja asunud energilisele tööle tööliskiassi ja kogu töörahva organisatsioonid, nagu ametiühingud 125 000 liikmega, tarbijateühingud 118 000 liikmega, spordiseltsid 40 000 liikmega jne. Kokku on Eestis praegu kõigis meie organisatsioonides üle 400 000 inimese. See näitab meie töörahva organiseerituse kõrget taset ja tema kindlat poolehoidu nõukogude organisatsioonidele.

Kultuuritöö ulatusest annab teatava ettekujutuse see, et viimase 9 kuu jooksul on Eestis ilmunud 330 raamatut ja broshüüri, kokku 3 800 000 eksemplaris. Ilmub 19 ajalehte kokku 350 000 eksemplaris. Töötavad koolid, teatrid, kinod, rahvamajad, klubid jne.

See kõik lubab teha paar olulist järeldust: esiteks, et alanud suur ülesehitustöö Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis on võtnud laia ulatuse; teiseks, et eesti töötav rahvas aktiivselt toetab ja teostab bolševistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat. On kindel, et ilma kõige laiemate rahvahulkade aktiivse toetuseta ja osavõtuta ei oleks mõne tuhande liikmeline kommunistlik partei tulnud toime ülalloeteldud suurte töödega. Suure tänutundega märgib eesti töörahvas tleliidulise Kommunistliku (bolshevike) Partei Keskkomitee ja Nõukogude Liidu valitsuse suurt abi Eestile, eriti aga seltsimees Stalini isiklikku hoolitsust meie noore nõukogude vabariigi eest.

Kuid meie töö tulemused oleksid kindlasti olnud veel palju paremad, kui meie töös oleks vähem puudusi, kui meie oleksime kõikjal töötanud paremini, organiseeritumalt.

Hiljuti toimus Eestimaa Kommunistliku (bolshevike) Partei Keskkomitee VII pleenum. Pleenum arutas meie vabariigi töös väga olulisi ning tähtsaid küsimusi ja arvustas teravalt neid puudusi, mis meie töös esinevad. Keskkomitee pleenum oli eeskujuks kõigile teistele meie organisatsioonidele ja asutustele, kuidas suhtuda bolshevistlikult kriitiliselt oma töösse, avastada selle puudused, nende põhjused, ja määrata kindlaks abinõud puuduste kõrvaldamiseks.

Määratu suur enamik meie töös esinevatest puudustest tuleneb järgmistest põhimomentidest: esiteks, meie ei oska veel tarvilikul määral heaperemehelikult kasutada ja rakendada kõikineid arutusuuri ja avaraid võimalusi, mida pakub nõukogude kord, tema majandussüsteem meie tööks kõigil aladel; teiseks, meie pole veel õppinud nagu kord ja kohus ühendama majanduslikku tööd ja tegevust poliitilise tööga rahvahulkades; kolmandaks, meie organisatsiooniline töö selle sõna laias mõttes jääb alles maha meie ees seisvaist poliitilisist, majanduslikest ja muist ülesandeist; neljandaks, bolshevistliku operatiivse juhtimisviisi tundmine jätab veel palju soovida; viiendaks, meie määruste, otsuste, seaduste ja korralduste täitmise organiseerimine ja nende täitmise kontroll on alles puudulik; kuuendaks, töö omaduslikule, sisulisele küljele ei juhita meil veel igal pool tarvilikku tähelepanu.

Ent meie tahame kindlasti õppida töötama senisest paremini ja õpime järjekindlalt. Meil, eesti bolshevikel, kogu eesti töörahval on, kellelt õppida, kellelt võtta eeskuju. Need on vene bolshevikud, see on vanade nõukogude vabariikide ja enneköike Venemaa töörahvas, kellelt meie usinasti õpime sotsialistliku ühiskonna ehitamise kunsti. Meie suured juhid Lenin ja Stalin on meile eeskujuks kogu meie töös.

VII. MEIE PEAÜLESANDED PRAEGU

Peaülesanded, mis eesti töörahva ees seisavad praegu, Eesti NSV viiendal aastapäeval, on järgmised (ma mainisin neid juba EK(b)P Keskkomitee VII pleenumil):

1) tööstuse ja põllumajanduse taseme tõstmine sõjaeelsele kõrgusele ja eriti põlevkivitööstuse kiire taastamine ja laiendamine ning ehitustööstuse ja ehitusmaterjalide tööstuse kiire arendamine, ületades tingimata kõik raskused, mis selle ülesande täitmisel võiksid esineda;

2) saksa okupatsiooni ajal rängalt langenud töörahva ainelise ja kultuurilise elujärje tõsine parandamine;

3) võitlus hitlerismi järelmõjude ja saksa fashistide agentuuri, eesti kodanlik-natsionalistlike rahvavaenlaste vastu, nende ideoloogia mõjude vastu ja eesti töörahva kasvatamine nõukogude vaimus, tema kasvatamine nõukogude rahvaste vendluse ja sõpruse vaimus;

4) kõigi meie töös esinevate ülalmainitud põhipuuduste kaotamine, eriti aga organisaatorliku töö ja otsuste täitmise kontrolli parandamine kõikjal.

Nende ülesannete lahendamisele tuleb praegu koondada peatähelepanu.

Suurte tähtpäevade parimaks tähistamisviisiks on see, kui me oma tehtud töö üle printsipiaalselt järele mõtleme ja tähelepanu koondame just neile peaülesandeile, mida meie veel pole lahendanud, mida aga esimeses järjekorras on vaja lahendada. Nii õpetavad meid Lenin ja Stalin.

Seltsimehed! Kui meie Eestis nõukogude võimu kehtimapaneku kõiki eelmisi aastapäevi pühitsesime sõja ja saksa okupatsiooni olukorras, siis pühitseme meie tänavu selle sündmuse viiendat aastapäeva olukorras, kus fashistlik Saksamaa on purustatud, itlerlik riik ja armee hävitatud, kus on võidukale lõpule viidud Suur Isamaasõda ning on alanud rahuliku arenemise ajajärk.

Nii sõjas kui ka rahupäevil juhtis ja juhib meie võitlust ja tööd bolshevistlik partei, juhtis ja juhib geniaalne väepealik ning õpetaja seltsimees Stalin. Tema juhtimisel võitsid Nõukogude Liidu rahvad Suure Isamaasõja. Tema juhtimisel nad lahendavad kindlasti edukalt ka kõik rahuliku arenemise ajajärgu ülesanded.

Eesti töörahvas sammub seltsimees Stalini juhtimisel kindlalt sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise teed. Meie oleme kindlad selles, et Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 6. aastapäeval võime konstateerida meie töö tõsist paranemist kõigil aladel ja võime märkida tema uusi tõsiseid saavutusi.

Tänane suur tähtpäev kutsub ja kohustab meid veel paremini, veel pingsamini töötama meie kalli sünnimaa ja kogu meie suure sotsialistliku kodumaa hüvanguks, meie töörahva, meie endi hüvanguks.

Kindlalt koondununa Nõukogude valitsuse, bolshevistliku partei ja meie suure juhi ning õpetaja seltsimees Stalini ümber, Lenini ja Stalini suure võitmatu lipu alla astub eesti õörahvas suure tööinnuga oma nõukogude vabariigi — Eesti NSV — kuuendasse eluaastasse.

Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 5. aastapäev!

Elagu Nõukogude Liit!

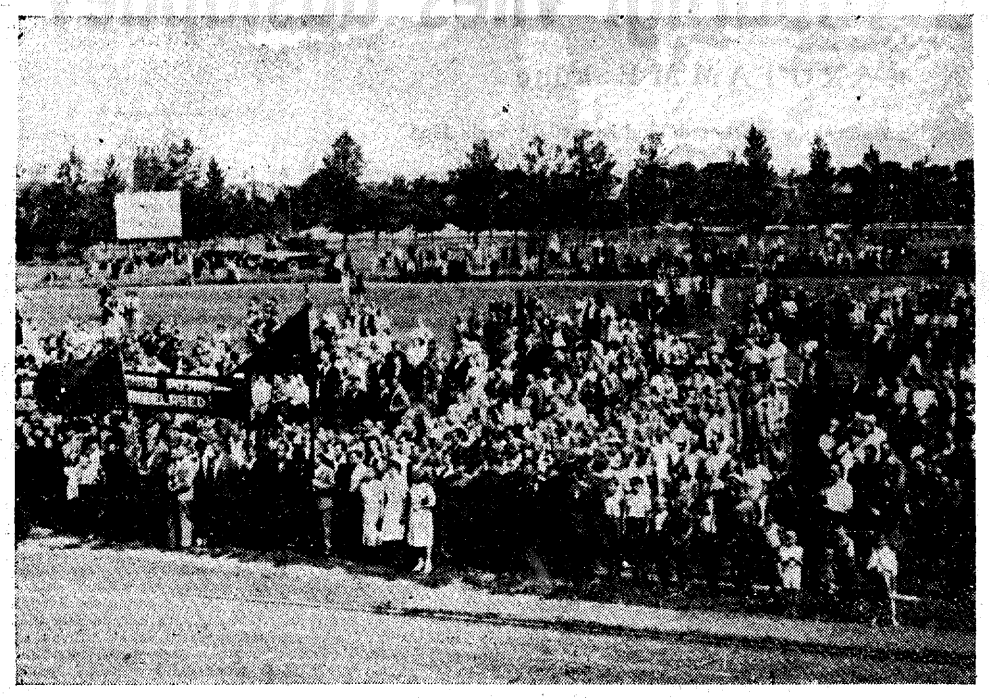
Au võidukale Punaarmeele!

Au suurele bolshevistlikule parteile, Lenini ja Stalini parteile!

Au meie suurele juhile ning õpetajale, eesti rahva parimale sõbrale seltsimees Stalinile!

(Kestev aplaus. Ovatsioon seltsimees Stalini auks.)

Töötav rahvas pühitses ENSV 5. aastapäeva

Rahvapidu Tamme staadionil ENSV 5. aastapäeva puhul

Suur rahvapidu linna staadionil

21. juulil kell 12 algas ENSV 5. aastapäeva pidulik tähistamine Tartus miitinguga linna staadionil. Juba aegsasti enne määratud kellaaega algas rahva kogunemine staadioni avarale platsile, kus jalutati pidumeeleolus, kuulati ettekandeid kaardiväeorkestrilt ja oodati käitiste ning asutuste töötajate rongkäikude kohalejõudmist.

Korraga tekkis edasi-tagasi voogavas inimhulgas elevus: punase lipuga eesotsas, ilmus staadionile esimene pidulik töötajate kolonn. Esimene päralejõudja oli Tartu Tööstuskombinaadi kollektiiv. Tööstuskombinaadi järel tulid Tartu Jahu- ja Leiva ning Naha- ja Nahasaaduste Kombinaat. Neile järgnesid Loomade Varumise Tartu Maakondlik Kontor, „Hans Heidemanni" trikikäitis, Telefonivõrk, Kammivabrik ja teised.

Distsiplineeritult rivistusid kolonnid pidulikult kaunistatud tribüüni ette. Ikka uusi ja uusi töötajate hulki ilmus staadionile. Kiiresti täitus avar plats pidumeeleolus inimestega, kelle silmist võis lugeda varjamatut vaimustust.

Erilist tähelepanu äratas raudteelaste kohaleilmumine, kolonni ees kantava, kullaga tikitud Punase Rändlipuga. See visa ja püüdliku tööga saavutatud autasu asetati raudteelaste poolt aukülaliste tribüünile. Miitingu avasõnad ütles EK(b)P Tartu Linna Komitee sekretär sm. E. Brandt.

Pikema sõnavõtuga esines miitingul Eesti NSV hariduse rahvakomissar sm. N u u t, kes koosolijaile andis ülevaate ENSV RKN ja EK(b)P KK tervitused.

Kõneleja andis ülevaate eesti rahva tööst ja võitlusest möödunud 5 aasta jooksul.

„Suur töö on tartlastel veel ees linna taastamise näol, kuid ma loodan, et Tartu töötav rahvas sellega hästi toime tuleb, sest nõukogude riigi tugevamaks alussambaks on kõigi nõukogude rahvaste stalinlik sõprus ja selles sõpruses ning koostöös Nõukogude Liidu teiste vennasrahvastega pole meile ka raskema ülesande täitmine võimatu."

Tartu Linna Täitevkomitee nimel tervitas Tartu töötavat rahvast ja punaarmeelasi linna täitevkomitee esimees sm. P r i n k.

Järgnevalt esines sõnavõtuga ELKNÜ Tartu Linna Komitee sekretär sm. R i i l, kes andis kujuka pildi Eesti noorsoo võitlusest Suure Isamaasõja päevil saksa sissetungijate vastu.

Punaarmeelt tõi miitingust osavõtjaile tervitusi polkovnik sm. Š t š h e r b i n a.

Tartu Raudteesõlme esindaja sm. R a n d o j a avaldas tänu suurele vene rahvale ja seltsimees Stalinile selle hindamatu abi eest, mille tulemusena eesti rahvas vabanes fashistlikust ikkest.

Tartu Riikliku Ülikooli prorektor sm. H a b e r m a n kõneles sellest hoolitsusest, millisega nõukogude valitsus suhtub rahva hariduslikku taseme tõstmisse.

Sõnavõtte kuulati tähelepanu ja huviga ning kõnelejaile avaldati tänu kestvates kiiduavaldustes.

Peale miitingut toimusid jalgpalli- võistlus ja sportlikud mängud. Õhtul oli staadionil kontsert linna teatri ja sõjaväeosade kunstilise isetegevuse jõudude poolt. Kahes kohas toimusid vabaõhu-kinoetendused. Vaheaegadel käis tants puhkpilliorkestri saatel.

Kogu päeva valitses ilus ilm, mis soodustas rahvapidustuse head kordaminekut ja hilisõhtul staadionilt lahkudes viis iga tartlane enesega kaasa ilusa mälestuse meie noore Nõukogude Eesti viiendast aastapäevast.

Käitiste kollektiivid pidutsesid vabas looduses

Eesti töötava rahva suurpäev — ENSV 5. aastapäev — möödus Tartu töötajaile elevusrikkalt ja pidulikult.

Peale 21. ja 22. juulil linnas korraldatud rahvapidustuste, toimus hulk Tartu käitiste ja asutuste kollektiivseid väljasõite ja töötajate pidusid abimajandeis ning vabas looduses.

Tartumaa Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit korraldas oma allasutuste töölistele ja teenistujaile 20. juuli õhtul väljasõidu kauni Pühajärve kaldale. TTKML töötajaid veetsid ilusa suveõhtu ja ka järgmise pidupäeva, 21. juuli, rõõmsatujuliselt looduse rüpes, kus esineti isetegevuse ettekannetega, tantsiti ja mängiti seltskondlikke mänge.

Tartu vabrik TAVi ametiühingu-komitee korraldas oma töötajaile ENSV 5. aastapäeva, 21. juuli õhtul väljasõidu samuti Pühajärvele, kus ühiselt võeti osa koha peal toimuvast suuremast rahvapeost.

Tartu Kalakombinaadi töötajate pere siirdus 21. juulil veoautoga Võrtsjärve äärde Ubasoosse sealse riikliku kalade kokkuostu punkti töötajate lahkel kutsel. Lauldi pidupäevakohaseid ühislaule, tantsiti ja käidi suplemas Võrtsjärve voogudes.

Trükikäitis „Hans Heidemann" pidas meeleoluka aastapäevapidu 21. juulil trükikäitise Tartu vallas asuvas abimajandis „Karul". Peol, esines pikema kõnega eesti töörahva võitlustest ja võitudest viie möödunud aasta jooksul käitise direktor sm. R o o r a n d. Järgnes ühislõuna ja kunstilise isetegevuse ettekandeid: muusikapalu, deklamatsioone ja lauluettekandeid vanemuislastelt ja trükikäitise kultuuriitoimkonna liikmeilt, mis said sooja vastuvõtu osaliseks.

Tartu Autotranspordibaasi nr. 4 poolt pühapäeval, 22. juulil korraldatud ENSV 5 aastapäeva pidu Kuuste vallas asuvas abimajandis oli osavõtjate arvult suurimaid ja eeskavalises osas sisukamaid.

Kuus suurt veoautot ja äsja 21. juuli auks valmisehitatud ruumikas autobus tõid juba varahommikul kohale töötajaid ja nende perekonnaliikmeid.

Peo eeskavalises osas esitati süütavaid rahvatantse autotranspordibaasi rahvatantsutrupilt sm. R e t p a p i juhatusel, mees-topeltkvarteti laule külalistena peost osavõtvate Tartu Keskkultuurimaja laulumeeste poolt ja tantsiti hilisõhtuni puhkpilliorkestri saatel.

J. Ora

Pidulik aktus TR Ülikoolis

Tartu Riiklik Ülikool tähistas ENSV 5. aastapäeva piduliku kontsert-aktusega 19. juulil. Aastapäevaks on ülikooli peahoone dekoreeritud. Peahoonet kaunistab suur ENSV riigivapp ja daatumid 1940—1945. Üle frontooni ulatub hüüdlause: „Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik!" Sammaste vahel on suur sm. Stalini pilt elavate lilede sees. Väljak ülikooli ees on lipuehtes ja kaunistatud roheliste puudega.

Pidulikule aktusele kogunesid ülikooli õppejõud, teenistujad ja töölised aulasse kell 16.15.

Lühikese kõnega Nõukogude Eesti 5. aastapäeva tähtsusest avas ülikooli rektor prof. A. K o o r t piduliku aktuse. Kõnega „Eesti töörahva võitlusest nõukogude võimu eest" esines sm. A. U i b o. Ta rääkis eesti töörahva võitlusest möödunud sajandi lõpul ja käesoleva sajandi algul vene tsaarivalitsusega ja hiljem kodanliku vabariigi päevil eesti kodanlusega.

„Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 5. aastapäeva tähistame uhkustundega, et kuulume Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu selle suure organismi võrdõigusliku osana. Meie edu kiirus oleneb meist enestest. Nõukogude Liidu võimsus garanteerib, et meie rahva loomingut ei ähvarda enam mingisugune oht. Seda oleme saavutanud tänu bolshevike partei õigele juhtimisele, tänu suurele juhile sm. Stalinile," lõpetab oma kõne sm. Uibo. Kõneleja viimased sõnad kutsusid esile kauakestva aplausi.

Piduliku aktuse päevakorras toimus ka eesrindlike õppejõudude, teenistujate ja tööliste premeerimine.

Premeeritute ahtõppe- ja administratiivpersonali töötajate nimestiku tegi teatavaks TRÜ teenistujate ametiühingu-komitee esimees sm. T. K r i g u l.

Edasi tegi õppeprorektor sm. H. Haberman teatavaks ENSV Hariduse Rahvakomissariaadi otsuse kuulutada välja üliõpilastele auhinnatööd ja luges ette auhinnatööde teemad järgnevaks õppeaastaks. Teemasid on 30. Paremate teaduslike tööde eest kuulutati välja 3 auhinda I — 2000—1500 rbl., II — 1500—1000 rbl. III 750—500 rubla suuruses. Auhindade väljajagamine toimub 1. mai pidulikul aktusel 1946. a.

Piduliku aktuse sõnalisele osale järgnes kontsert tuntumate „Vanemuise" solistide poolt.

J. F.

Meeleolukas aktus Nahakombinaadis

Rõõmsas meeleolus kogunes kombinaadi töötajaskond koosolekule. Aktuse avas kombinaadi kultuuritoimkonna esimees sm. A i n t ja tegi ettepaneku valida koosoleku presiidium kombinaadi paremaist töötajaist. Seejärel võttis sõna kombinaadi ametiühingu-komitee esimees sm. V a s k m a, kes ütles, et 21. juulit pühitseb eesti töötav rahvas vabaduse, võidu ja rahu pühana. Eesti rahvas on võitnud õiguse oma tehastele ja vabrikutele, õiguse oma maale, avarad võimalused oma rahvusliku kultuuri arendamiseks. Sm. M i c h e l s o n, sm. A i n t ja sm. A i s t i n o v kandsid ette deklamatsioone. Iiusaimaks ja meeldejäävamaks oli sm. Aino E d u r i soololaulude ettekanne, mis kuulajaskonna poolt sooja aplausiga vastu võeti.

Järgmisena kõneles sm. K u l l i s o n, selgitades neid õigusi, mis eesti rahvas on kätte saanud 21. juulil 1940. Lõpuks ütles töötajaile tähtsa päeva puhul tervitusi kombinaadi direktor sm. K u r i t s k i.

Kombinaadi töötajaskonna poolt tehti ettepanek saata tervitustelegramm EK(b)P Keskkomitee sekretärile sm. K a r o t a m m e l e ja Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu esimehele sm. V e i m e r i l e.

H. Vaskma

Rõõmus pidupäev Elvas

Elva vallas algasid pidustused 21. juuli hommikul. Ümbel kella 10 paiku suundus Elva linna ja Elva valla töötav rahvas ühises rongkäigus fashistide poolt mõrvatud kangelaste — nõukogude patriootide kalmudele, et osutada austust neile, kelle ennastohverdavate kangelastegude tõttu võime pühitseda oma riigi 5. aastapäeva.

Elva valla rahva nimel asetati kalmudele kaks pärga. Sügavas leinas seisis rahvahulk ja tuletas meelde neid uljaid kodumaa poegi, kes jätsid oma elu meie kodumaad kaitstes.

Lahkudes kalmudelt suundus rahvahulk Hellenurme lähedal asuvale kaunile Lustimäele, kus algasid suurejoonelised pidustused. Organiseeritult võtsid pidustustest osa Teedla sovhoosi töölispere, Elva valla täitevkomitee töölised ja teenistujad, Kirepi laulukoor ja veel teisi asutusi ning organisatsioone.

Kõigepealt toimus Lustimäel suur vabaõhumiiting, kus päevakohaste kõnedega esinesid Elva valla täitevkomitee esimees sm. K u l d m a a, Hellenurme Mittetäieliku Keskkooli juhataja sm. M e t s a l i n d ja Hellenurme lastekodu juhataja sm. V a i n u m ä e.

Miitingu lõppedes esitasid Kirepi ja Teedla ühendatud laulukoorid meeleolukaid laule ja Laguja ning Hellenurme tantsutrupid näitasid oma oskusi tantsude alal.

Eriti meeldejäävad olid Hellenurme lastekodu kasvandike poolt esitatud deklamatsioonid, mis nagu teisedki ettekanded, said suure menu osaliseks ning rahvas elas ettekannetele rõõmsalt kaasa.

Järgnev tants Lustimäe haljal murul kestis kuni hommikuni.

Üldrahvalik pidupäev Veski vallas

21. juulil pühitsesid veskilased oma suurimat rõõmupüha — ENSV 5. aastapäeva kogu valla elanikkonna osavõtul.

Kell 18 toimus rongkäik rahvamaja platsilt langenud kangelaste ühishauale. Haual võttis sõna sm. Kansvei, kes tuletas meelde raskeid ning kannatusrikkaid okupatsiooniaastaid ja meie kalleid seltsimehi, kes langesid okupantide ohvritena. Järgmisena kõneles täitevkomitee aseesimees sm. Leetsi, kes oma kõnes avaldas au sangarlikele punaarmeelastele, kes on langenud võideldes kõigi maailma rahvaste rahu ja parema tuleviku eest. Lõpuks võttis sõna sm. R. Reigo, kes kutsus üles Veski valla talupoegi veelgi tõsisemalt töötama, et võiksime näha oma koduvalda varsti õitsvana. Langenud kangelaste haudu ehiti kaunimate lillede ja rohkete pärgadega.

Kell 19 toimus rahvamajas aktus, kus kõneles sm. Rand Tartust. Naiskoor sm. Schmidti juhatusel esitas kõlavaid laule. Vaheaja järel kanti ette Ants Lauteri näidend „Naised", millest rahvas oli väga vaimustatud.

R. Tartes

Ropka vald lõpetas kesakünni ENSV 5. aastapäevaks

Ropka valla töötavad talupojad asusid hoogsale kesakünnile mõned nädalad tagasi, et tähistada ENSV 5. aastapäeva töövõitudega. Kesakünni edukamaks läbiviimiseks on ropkalased korraldanud talgusid, mis on annud häid tulemusi. Esimene agar talgute organiseerija oli Külitsa külanõukogu esimees juurdelõikesaaja sm. L. P ä r n s a l u, kelle energilisel juhtimisel lõpetati kesakünd temale alluvas piirkonnas mõne päevaga. Samuti suurt tööindu ja organiseerimisvõimet kesakünnitööde juhtimisel on näidanud Reola külanõukogu esimees sm. J. A l o e. Suurt osa on kesakünni lõpetamisel etendanud ka külavolinikud sm. K. P a a l Tõrvandi külast ja sm-d A. K o o r i t s ning J. U n g e r Soinaste külast.

I. Reinhold

Välisuudiseid

INGLISE SAADIKU NIMETAMINE POOLASSE

London, 18. 7. (TASS). Nagu Reuteri agentuur edasi annab, nimetati Inglismaa erakorraliseks ning tälevoliliseks saadikuks Poolas Victor Frederic William C a v e n d i s h - B e n t i n c k.

KOHTUORGANITE LOOMINE NÕUKOGUDE OKUPATSIOONITSOONIS BERLIINIS

B e r l i i n, 22. 7. (TASS). Ajaleht „Das Volk" teatab, et Berliini sõjakomandandi käskkirja põhjal on Nõukogude okupatsioonitsoonis loodud uued kohtuorganid. Suur-Berliini igas rajoonis on loodud rajoonikohus esimese instantsi kohtuna, rajoonikohtust kõrgemal seisab linnakohus kui apellatsiooni-instants. Kohtud tegutsevad saksa seaduste alusel, mis kehtisid 1933. aastani. Uute kohtuorganite loomisel hoitakse kinni põhimõttest, et kohtud peavad olema tõeliselt antifashistlikud, võitlema kogu jõuga natsliku vaimu vastu ja püüdma võita rahva usaldust.

AMEERIKA VAATLEJA NÕUKOGUDE LIIDU VÄLISPOLIITIKAST

N e w Y o r k, 17. 7. (TASS). Kommenteerides Nõukogude Liidu nõudmist reguleerida rida probleeme, mis puudutavad ta huve, märgib „Christian Science Mentinori" vaatleja Stievens, et Nõukogude Liit nõuab täiesti õigustatult temale Nõukogude territooriumide — Karsi, Artvini ja Ardagani — tagasiandmist.

Stievens kirjutab: „Nõudes Kaukaasia piiril asetsevate Karsi, Artvini ja Ardagani tagasiandmist, soovib Nõukogude Liit, et temale antaks tagasi viimane sissenõudmata Vene territooriumi osa, mille ta kaotas oma tekkimise ajal, mil ta ei olnud küllalt tugev. Need territooriumid on ajaloolisest seisukohast Armeenia territooriumid ja omandati Türgi poolt 1920. a. jõu abil. Kui käesoleval ajal nende territooriumide elanikeks pole peamiselt armeenlased, siis seletub see sellega, et türklasd tapsid esimese maailmasõja ajal kõik armeenlased. See asjaolu ei kinnita Türgi õigusi kõne all olevale territooriumile.

Edasi kirjutab Stievens: „Kahtlemata leiab Nõukogude Liidu nõudmine — liita need rajoonid Nõukogude Armeeniaga — laialdast toetust kõikide armeenlaste poolt. Kui armeenlastel on valida türklaste ja venelaste vahel, eelistavad nad enamikus venelasi."

Märkides, et Nõukogude Liidu oodatav nõudmine kontrolli suhtes Dardanellide üle on samuti põhjendatud, hoiatab Stievens energiliselt Türgimaa katsete eest luua inglaste toetusel nõukogudevastane Türgi—Kreeka blokk."

Stievens märgib: „Olles suurriigiks Musta mere rajoonis ja olles huvitatud mereteedest, on Nõukogude Liit ühtlasi olulisel määral huvitatud ka Dardanellidest, nagu Ühendriigid Panamast. Peale selle, hoolimata hilinenud sõjakuulutusest Saksamaale, on põhjust arvata, et Saksamaa ja teljeriikide satelliitide sõjalaevadele oli lubatud läbipääs Dardanellidest, mis osutus Montrees sõlmitud kokkuleppe otseseks rikkumiseks ning Nõukogude Liidu ja teiste liitlasriikide huvide kahjustamiseks. Lähtudes sellest võib arvata, et Stalin nõuab kahtlemata Dardanellide julgeoleku kindlustamist tulevikuks, see aga vajab tõhusamaid abinõusid kui Türgi suusõnaline lubadus, et seesugused lepingurikkumised ei kordu."

Stievens kirjutab, et Nõukogude Türgi vahekorras praegu tekkinud situatsiooni hädaoht on seotud vähemal määral Nõukogude Liidu nõuetega, kuid seda suuremal määral ingleste hella suhtumisega kõigesse sellesse, mis võib mõjutada jõudude tasakaalu Vahemerel. Kasutades seda trumpi püüavad türklased enamvähem kindlasti luua Inglismaaga tihedalt seotud Türgi-Kreeka blokki, et takistada Nõukogude Liidu mõju laienemist Vahemere rajoonile.

Stievens märgib: „Igasugune Türgi — Kreeka barjäär, mille sihiks on takistada Venemaa pääsemist Vahemerele ja maailma ookeani liiklemisteedele, võrduks kiilu löömisega suurriikide ühtsusse."

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE SENAT KIITIS HEAKS BRETTON WOODIS KOOSTATUD PLAANI

W a s h i n g t o n, 19. 7. (TASS). Senat kiitis heaks Bretton Woodsi konverentsil väljatöötatud rahvusvahelised valuutakavad.

Liikanud tagasi kõik senaator Tafti poolt juhitava opositsiooni ettepanekud paranduste tegemise ja Bretton Woodsis saavutatud kokkulepete heakskiitmise edasilükkamise kohta, kiitis senat need 61 häälega 16 vastu heaks. Seaduseelnõu antakse nüüd tagasi saadikutekotta, sest senat kustutas mitu väiksemat parandust, mis saadikutekoda oli teinud Bretton Woodsis väljatöötatud plaanis.

AMEERIKA AJAKIRI UZBEKISTANI SAAVUTUSTEST

W a s h i n g t o n, 19. 7. (TASS). USA kaubandusministeeriumi poolt väljaantav ajakiri „Foreign Commerce Weekly" avaldas artikli Uzbekistani väljapaistva majandusliku panuse kohta Nõukogude Liidu sõjaliste pingutuste alal. Artiklis kirjeldatakse Uzbekistani põllumajanduslikke ja tööstuslikke ressursse ja tähendatakse lõpuks, et Uzbekistan võib olla eeskujuks tema läheduses asetsevaile Aasia maadele.

FRANCO MANÖÖVRID

L o n d o n, 20. 7. (TASS). Nagu Reuteri agentuur teatab, andis Hispaania raadio edasi Franco kõne, mille ta pidas 17. juulil falangide rahvusliku nõukogu koosolekul.

Franco ütles, et need, kes ootavad pööret Hispaania poliitikas, „eksivad rängalt". Märkinud, et üheks tema suunaks mureks oli kindlustada endale järglane, „takistamata falangistliku liikumise tegevust", teatas Franco, et Hispaaniale esitatakse varsti ettepanek monarhia taastamiseks. „Monarhia," ütles Franco, „peab olema tugev ja elastne ning peab garanteerima falangistliku liikumise vaimu."

SPORT

TARTU „KALEV" — ÕHUTÕRJE JALGPALLIS 8:0 (3:0)

Eesti NSV 5. aastapäeva pidustuste raames peetud jalgpallivõistlus 21. juulil Tamme staadionil Tartu „Kalevi" ja kohaliku õhutõrje meeskonna vahel lõppes 8:0 „Kalevi" kasuks. „Kalev" oli tublis ülekaalus. Väravaid lõi kt kullam — 4, Nigula — 2, Kilk — 1 ja Rander — 1.

Jalgpallivõistluse ajal peetud kaugushüppe võitis J. Mandre, Tartu „Kalev" — 6,10, 2) A. Bauer, Telefonivõrk — 5,82, 3) H. Russak, „Kalev" — 5,28.

4 × 100 m teatejooksu võitis „Kalevi" meeskond, koosseisus: Mandre, Vihandi, Russak, Koskel — 50,8; teiseks tulnud Telefonivõrgu meeskond jooksis ajaga 52,0.

TARTU—VILJANDI LINNAVÕISTLUS JALGPALLIS

Kolmapäeval, 25. juulil kell 19.30 toimub Tamme staadionil järjekordne linnavõistlus jalgpallis T a r t u - V i l j a n d i esindusmeeskonna vahel.

Eelmine linnavõistlus Viljandis lõppes tartlaste võiduga 3:2. Tartu meeskond koostatakse „Kalevi" mängijaist.

TEADAANDEID

Pensionäride Abistamise Kassa kantseleis toimub tööstuskaupade orderite väljaandmine 24. VII kuni 27. VII iga päev kella 9—13 tööpensionäridele, kes olid kassa liikmed kuni 1. juulini s. a.

A. Puks,
Pensionäride Abistamise Kassa esimees

*

Käesolevaga teatan, et Isamaasõja invaliididele tööstuskaupade orderite täiendav väljaandmine toimub 24. kuni 26. juulini kella 16—18-ni Vaksali tn. 15.

L. A n g e l i u s,
Tartu Linna Täitevkomitee Sotsiaalosakonna juhataja

*

Valveapteek

Teisipäeva õõl vastu kolmapäeva

Väike apteek, Raekoja nr. 71, tel. 44-02.

Vastutava toimetaja kt. Erni Hiir

= KOHTUKUULUTUSED =

Raamat, Julius-Johannes-Albert, Mihkli p., kelle elukoht Tartus Kroonuaia t. 9—3, on algatanud abielulahutuse oma naise Aliide Jaani t. Raamatu vastu, kelle elukoht on Tallinn, Suur-Patarei 3—3.

Tartu I jsk. rahvakohtunik.

Eimre, Arvo, Aleksandri p., kelle elukoht Tartus Kivi t. 55—1, on algatanud abielulahutuse oma naise Erna Juhani t. Eimre vastu, kelle elukoht on Tartus Jaama t. 43—1. Asi kuulub arutusele Tartu I. jsk. rahvakohtus.

Tartu I jsk. rahvakohtunik.

= TÖÖPAKKUMISED =

Tartu Metsatranspordibaas nr. 3 vajab kohe **autojuhte, automehhaanikuid, garaaživalvureid** ja **transporditöölisi.** Töötasu tükitöö alusel. Igakuised preemiad jalanõude ja riidevarustuse näol. Läbi rääkida baasi kontoris Võru 59, telef. 37-96. Baasi juhataja.

Tartu Naftabaas, Tartus Tähe 148, telef. 30-79, vajab vene keele oskusega **kantseleitöötajaid** (palk kuni rbl. 500) ja valvureid tuletõrje valvemeeskonda.

Direktor.

VT II Haavakliinik Maarjamõisa väljal vajab **kokka, nõudepesijat, pesupesijaid, koristajat** ja **kojameest.** Lähemaid teateid saab kliiniku kantseleist. Kliiniku peaarst.

= MÜÜAKSE =

Müüa kaks **kesikut** või tööhobuse vastu vahetada, Tartu vald, Väägvere küla, Keskmaa talu, Preedi asundus.

A. Turi.

Müüa valge **päevatekk.** Lai 8—3, sisseküik aia poolt. Rosalie Maido.

Müüa **lehm** ja **hobune.** Teat. Koidu 22—4 või Rõngu v., V.-Rõngu mõis.

E. Lemberg.

Müüa suur tsinkplekist **vann ühes ahjuga** Näha kella 18—20-ni. Kroonuaia 56—2.

E. Parts.

Müüa **töövankriratas, kuuseplanke** 2×7. tolli ja sepasüsi. Näha Saekoja 20—1.

J. Mölder.

Müüa **lapsekäru** ja **vineerkohvreid.** Õnne 23—2. A. Pahk.

Müüa korras **lapsevanker.** Kalevi 85—9.

E. Pruks.

Müüa **hobusereha.** Teatada Peetri 51—1.

E. Koosa.

= OSTETAKSE =

Soovin osta **koorelahutajat,** võib ka mittekorras olla. Kungla 26-a—2.

K. Rannik.

Soovitakse osta **viljaniidu-** või **heinaniidumasinat.** Teatada hind ja tingimused. Aleksandri 22. J. Valdson.

= MITMESUGUST =

Luhaheinamaad 15 vakamaad pooleks teha anda. Lähemaid teateid saab Kastani 179. J. Riivik.

Leitud Tartu Riikliku Ülikooli läheduses **rahakott,** milles olid **hõbetaskukell, kuldsõrmus, jalgrattaluba.** Omanik võib need kätte saada Nõo v. Pähnamäe talust. Jaan Soonvald.

Isikut, kellele 20. skp. müüdi turul kogemata valesti kindad, palun tulla ümber vahetama Vallikraavi 15—2.

L. Kivisto.

Korter, 2 tuba, köök (29 m²) vahetada suurema vastu. Samas vahetada sõidukorras **n.-jalgratas** m.-jalgratta vastu. Näha saab p. kella 18. Kastani 55—14.

S. Tamtik.

Võetakse söödale **lehm** ja **tööhobune.** Teatada Raekoja 51 kauplusse.

G. Luuka.

Teen igasugust **pealisnahatööd** tellija materjalist. Kalevi 25—5, V. Zeitlin.

= KADUNUD =

Kaotatud 15. VII 45 Tähe t. Kultuurimajja **kuldkäekella numbrilaud.** Palun hea vaevatasu eest tuua leiubüroosse.

S. Väljaots.

Kaotatud 18. skp. Võru maanteel Tartu ja Kuuste vahel **meeste-pintsak.** Ausal leidjal palun pintsak leiutasu eest ära tuua Rebase kooperatiivi või Tartu Tarb. Koop. peakauplusse, Võru 4.

A. Kaik.

Kaotatud 17. VII 45 **raudteejaama rajooni Tihhon Hrisanfi p. Gušofi nimelised dokumendid.** Teatada Tartumaa Miilitsajsk. või Kasepää v. **Kütkita** külla. T. Gušof

Kaotatud 20. skp. Salme Aleksandri t. Tamme (elukoht Tartu vald) nimelised **dokumendid.** Palun ära tuua Tartu Tarbijate Kooperatiivi kassasse või Tartu Miilitsajsk. S. Tamm.

Kaotatud 18. skp. nahast **mapp** (sees olt tükk võid) Lossi t. rajooni. Leidjal palun ära tuua Aia 44—1.

A. Veskimäe.

Kaotatud naisterking Narva, Tallinna ja Puiestee t. rajoonis. Vaevatasu eest tuua Puiestee 30—5 või leiubüroosse.

I. Laurits.

Kaotatud 20 skp. 21. juuni t. rajooni Voldemar Joosepi p. Tootsi nimelised **dokumendid.** Ära tuua vaevatasu eest Lossi 24—1 või Miilitsajaoskonda.

V. Toots.

= KORTERIOTSIMISED =

Kaks kooliõpilast (tüdarlast) maalt otsivad mööbl. tuba koogi kasutamise võimalusega 1. augustiks. Kirj. palun: G. Muuga, Rasina p.-ag. pk. 30 Ahja vald.

Uinus rahule minu kallis abikaasa ja meie hea hoolitsev isake

DAAVET LIND

sünd. 24. X 1879, surn. 20. VII 1945

Leinavad **abikaasa, pojad, tütar ja pojanaine koos lastega.**

Ärasaatmine Kiidjärve Indolt Kambja kalmistule 24. VII 45.

MB 03407 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk, Tartus, Ülikooli 21/23 Tellimus nr. 1133